

ضرورت اقناع مردم در رعایت پروتکل های بهداشتی

چرا مردم در دهمین ماه همه گیری کووید۱۹ پروتکل های بهداشتی را رعایت نمی کنند؟ چرا در این موضوع یک شهروند مسئول نیستند؟ پاسخ به سؤال های فوق از جوانب مختلف، قابل بررسی است، فرهنگ، اجتماع، اقتصاد

عالیه شکر بیگی
(جامعه شناس)

۲

یادداشت

وسایست هر کدام زاویه پنهان از رفتار مردم در برابر رعایت/ عدم رعایت پروتکل های بهداشتی در دهمین ماه همه گیری کووید۱۹ را در بر دارند که تلاش می کنم در این نوشتار به آن پاسخ گویم. در ابتدا به این نکته مهم اشاره می نمایم که حفظ فاصله اجتماعی و قرنطینه شخصی دو راه مؤثر برای کاهش شیوع بیماری کووید۱۹ است، اما از استرالیا تا امریکا، از اروپا تا ایران و آندونزی و... خیلی ها با وجود آگاهی به این اقدامات توجه نمی کنند. چطور باید مردم را قانع و ترغیب کرد که دست به چنین کارهایی بزنند و در رعایت پروتکل های بهداشتی بکوشند؟ قابل ذکر است، در بعضی از نقاط دنیا، شیوع ویروس کرونا، امکان عمومی را به خانه ارواح تبدیل کرده است. در نقاط دیگر اما زندگی با همان شدت و جدت سابق ادامه دارد و در مواردی حتی بیشتر نیز شده است. سؤال این است که چرا؟ به نظر می رسد عوامل مختلف ذیل در خصوص این رفتار مردم دخیل بوده است.

باید به این موضوع توجه داشت که صرفاً با توصیه نمی شود قانون را اجرا کرد باید برای رعایت نکردن اصول بهداشتی در سفرهای درون شهری در مترو، سفرهای جاده ای، بازار، حمل و نقل و تجمع ها، جریمه در نظر گرفته شود، و اگر اجرای قانون مدنظر باشد، همانطوری که در بسیاری از کشورها جواب داد، شاید بشود رفتار مردم را در مقابله با کرونا اصلاح کرد.

در ایران، بعضی از افراد خود را آگاه به همه امور می دانند و معتقدند که شیوه برخورد با این ویروس را می دانند. می گویند ما خود می دانیم چگونه کنترل کنیم، نیازی به ماسک و رعایت پروتکل های بهداشتی نداریم و این ناشی از همان ضعف تاریخی ایرانیان در «منبت محوری رفتاری» است که خود را آگاه در همه امور می دانند و با این کار، هم جان خود و هم دیگران را به خطر می اندازند، لذا باید این گونه افراد را در هر شغلی که هستند، محدود و جریمه کرد.

فقدان توانمندی بسیاری از مردم در تهیه ماسک و مواد ضد عفونی کننده خود داستانی از فقر معیشتی مردم ایران در این روزهای کرونایی دارد. لذا خوب است، به افراد کم درآمد مالیاتی برای گذران زندگی و تهیه ماسک و لوازم مورد نیاز برای رعایت پروتکل های بهداشتی پرداخت شود.

سیاستگذاری برای کنترل ویروس کرونا باید فارغ از بده بستان های سیاسی انجام شود، در حالی که در ایران بر طبق بده بستان های سیاسی و مالی و... امر سیاستگذاری صورت می گیرد و این رفتار نهاد حکمرانی باعث دلزدگی در میان مردم در عدم تمایل به رعایت پروتکل های بهداشتی شده است.

سلامت انسان ها مقدم بر برگزاری هرگونه مناسبت های مذهبی و گردهمایی های سیاسی ست و جان انسان ها قابل معامله در چنین مواردی نیست، در حالی که در ایران دو رویکرد در نهادهای سیاسی و دینی در برابر رعایت پروتکل های بهداشتی وجود دارد، تفکری بر رعایت طب سنتی و ضرورت نداشتن رعایت پروتکل های بهداشتی و تفکر دیگر بر رعایت پروتکل های بهداشتی؛ در این میان مردم سرگرداند و پیامدش فوتی های روزانه بالا است.

کشور نیازمند برنامه ریزی کشوری با ملاحظات استانی است و هم اکنون قرنطینه عمومی و تعطیلی ادارات، مدارس، دانشگاه ها و سیستم حمل و نقل به مدت ۴ تا ۶ هفته می تواند از گسترش افسار گسیخته بیماری جلوگیری کند، نه دو هفته! به عنوان مثال، وقتی تهران در وضعیت فوق قرمز قرار داشت، آیا سیاست هایی که برای توقف چرخه ویروس در این کلانشهر باید در پیش گرفت، برابر با سیاست هایی بود که در شهری مانند بابل باید پیشه کرد؟ طبیعاً نه، اما در عمل ما مشاهده می کنیم که نهاد حکمرانی، قائل به یک تصمیم هم نیست، چه رسد به تصمیم ها و سیاست های خاص استانی! در نتیجه مردم تابع رفتارهای نهادهای مختلف کارگزار، روش های مختلف در مقابله با کرونا در پیش می گیرند و ضرورت رعایت پروتکل های بهداشتی را در باور خود قبول ندارند.

در تمام ماه های گذشته، تلاش دولت بر عادی جلوه دادن امر کرونا در جامعه بوده است که خود این عمل، قطعیت در رعایت ماسک را برای مردم روشن نکرده است و هم اکنون در کلانشهری مانند تهران، هنوز شاهد افرادی هستیم که رعایت پروتکل های بهداشتی را در عمل نکردند. لذا در استفاده از ماسک اجباری، رسانه ها باید در جهت آموزش بسیج شوند. دولت باید به جای عادی نشان دادن وضعیت نسبت به خطرات پاندمی هشداری جدی دهد و کشتارهای روزانه کرونا را دقیقاً به اطلاع مردم برساند تا مردم رعایت پروتکل های بهداشتی را بهرامری مهم شمرند.

در بسیاری از کشورهای پیشرفته، تکنولوژی در امر آگاه سازی مردم و در نتیجه رعایت پروتکل ها، مؤثر بوده است، لذا خوب است از تکنولوژی های هوشمند برای ردیابی بیماران و قرنطینه و آگاه سازی مردم و در نتیجه رعایت پروتکل ها توسط آنها استفاده شود. در قسمت پایانی این یادداشت، باید به حاشیه نشینی و افرادی که از طریق مترو ها از مناطق حاشیه ای سوار مترو و وسایل حمل و نقل می شوند بدون رعایت هیچ گونه پروتکلی و اساساً ناقل ویروس کرونا، وقتی به آنها می گویی، چرا ماسک نزدی؟ می گویند: من به پایان خط رسیدم، شما از من چه توقعی دارید؟ و اینگونه است که این چرخه ویرانگر پاندمی، همه را در گیر می کند و حتماً باید برای مناطق حاشیه ای، کودکان کار، سیاستی به کار گرفته شود که این افراد برای کار راهی خیابان نشوند و غذای رایگان در این مناطق به همراه بسته های بهداشتی توزیع شود.

با رعایت موارد فوق و در چنین شرایطی می توان امیدوار بود که در چرخه گردش ویروس، گسستی ایجاد و در این میان تاب آوری پرسنل درمان و خدمات پزشکی افزایش پیدا کند و حقوق و یارانه و سایر امور مالی این مبارزان خط سلامت و بهداشت مورد توجه جدی مسئولان قرار گیرد.

در چنین شرایط تاریخی و بحران زایی که ایران درگیر چنین ویروسی است، تبیین استراتژی خیلی دقیق و هوشمندانه دارای اهمیت است، بنابراین باید از ظرفیت همه مراکز تحقیقاتی و پزشکی در آگاه سازی و کنترل این ویروس استفاده شود.

سید حسن موسوی چلک، رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران نیز با اشاره به اینکه اولین ویژگی شهروند مسئول در برابر کرونا، افزایش آگاهی و شناخت نسبت به دستورالعمل های بهداشتی است، به «ایران» توضیح می دهد: افراد نباید نسبت به آنچه به عنوان پروتکل یا دستورالعمل های بهداشتی ابلاغ می شود، بی تفاوت باشند.

به گفته او، ویژگی دوم عامل بودن به رعایت پروتکل های بهداشتی در زمینه پیشگیری و رعایت مواردی است که در این خصوص مطرح می شود، به عنوان مثال استفاده از ماسک، رعایت فاصله گذاری اجتماعی و شست و شوی دست ها و هر آنچه ماهیت پیشگیری از ابتلا به بیماری را دارد، از قبیل مسافرت رفتن مورد نظر است، در این میان فقط شناخت، کافی نیست؛ اگر من به عنوان یک شهروند، اطلاعات خود را در این حوزه افزایش دهم اما خودم عامل بر آنها نباشم، نشان می دهد مسئولیت پذیری به معنای واقعی وجود ندارد.

موسوی چلک در ادامه اضافه می کند: ویژگی بعدی رعایت مواردی است که اگر فرد، مبتلا به کرونا شد، چه کارهایی را باید انجام دهد تا احتمال ابتلا به دیگران و اطرافیان را کم کند.

این موضوع امری است که نشانگر یک شهروند مسئول در شرایط کروناست، برخی گلیه هایی که مسئولان دارند، این است که افراد متوجه می شوند که مبتلا به ویروس کرونا شده اند اما به هر دلیلی از جمله دلایل اقتصادی یا دلایل شخصی، دیگران را از ابتلای بیماری خود آگاه نمی کنند و بیمار شدن خود را بازگو نمی کنند و با پنهانکاری آنها را هم در معرض ویروس قرار می دهند. این قضیه عین مسئولیت پذیر نبودن در قبال جامعه و شهروندان است و می تواند هم درون خانه وجود داشته باشد و هم در محیط بیرون از خانه به یک مسأله بغرنج تبدیل شود. شهروند مسئول از نگاهی دیگر کسی است که چنانچه مبتلا شد و دوره بیماری را گذراند، می تواند آنتی بادی در اختیار بیماران مبتلا به کرونا در وضعیت حاد قرار دهد. چنانچه من به هر دلیلی مبتلا شدم و دوره گذار را سپری کردم، حالا می توانم با این کار به دیگران هم کمک کنم؛ در اینجا می بینیم که مسئولیت پذیری، فقط رعایت موارد بهداشتی و پیشگیری نیست، موضوع کمک و همدلی هم به عنوان بخش سوم در این مقوله گنجانده می شود.

رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران می داند: اگر همه ما در برابر این بیماری حس مسئولیت شهروندی و انسانی خود را داشته باشیم، قطعاً به زودی زود این بیماری ریشه کن خواهد شد؛ در غیر این صورت، تعداد مبتلایان و متوفیان ناشی از این بیماری هر روز بالاتر خواهد رفت و جان ما و نزدیکانمان را بیش از پیش تهدید خواهد کرد. ■ لزوم افزایش تعامل هنرمندان و اساتید دانشگاه با مردم در دوران کرونا

استاد دانشجو، ایران

هنر داریاره مشخصه دیگر شهروند مسئولیت پذیر بویژه در این روزهای کرونایی اظهار می کند: اگر بتوان برای مراقبت از مردم و شاد کردن روحیه مردم به هر شکلی کمک کرد، نباید آن را از سایرین دریغ کرد، به عنوان مثال صحبت کردن هنرمندان با مردم یا اجرای موسیقی یا در حوزه شعر و ادب، شهروندان توانمند، خوب است که ارتباطات خود را با سایر مردم افزایش دهند، همچنین اساتید دانشگاه نیز در این بازه زمانی می توانند بسیار مفید و کارآمد باشند. در حوزه کودک هم هنرمندان می توانند برای روحیه دهی به کودکان ورود کرده و در این امر یاری رسان باشند.

موسوی چلک با بیان اینکه تشویق اطرافیان و افراد به رعایت دستورالعمل ها و پروتکل ها، موضوعی است که نباید به فراموشی سپرده شود، ادامه می دهد: تشویق کردن دیگران به رعایت موارد بهداشتی که از سوی ستاد کرونا ابلاغ می شود، خود شاخصه شهروندی است که نسبت به سایرین بی تفاوت نیست. افراد باید با تشویق کردن، تذکر دادن، ترغیب کردن و اطلاعات درست در اختیار دیگران قرار دادن، میزان رعایت پروتکل های بهداشتی توسط سایر شهروندان را تا اندازه قابل توجهی افزایش دهند.

امیر رحیمی، ایران

شهروندان در برابر این بیماری مسئولیت داریم که نقشی در شیوع آن برعهده نداشته باشیم. علاوه بر جان خود، جان اطرافیانمان به رفتارهای پیشگیرانه و مسئولانه ما بستگی دارد، بنابراین آنجا که حاکمیت نمی تواند مانع رفتارهای ضد اجتماعی افراد غیرمسئول شود، این وظیفه و مسئولیت اجتماعی ماست که در برابر چنین افرادی و کنش های آنها از قبیل ماسک زدن، عدم رعایت فاصله تا سفرهای تفریحی و نظایر آنها بی تفاوت

افراد به پویایی جمعی و پیروی از این حرکت پیشگیرانه بسیار دشوار خواهد بود، اما مسئولیت اجتماعی افراد در این بین چه خواهد شد؟ آیا جز این است که وضعیت قرمز کرونایی این روزها ما نتیجه مراعات نکردن همین افراد است؟ آیا مرگ نزدیک به ۵۰۰ نفر در روز برایمان در حال عادی شدن نیست؟ رقمی که بیش از میانگین روزانه تعداد شهدای ما در جنگ ایران و عراق است!!!

به گفته این جامعه شناس، تکتک ما یکسال از آغاز شیوع بیماری در جهان، ترس آرام آرام جای خود را به نوعی همزیستی با کرونا داده است به نحوی که افراد دو موضع در برابر آن اتخاذ کرده اند: اطاعت یا مقاومت. واکنش رفتاری اشخاص در برابر رعایت دستورالعمل های بهداشتی متفاوت است، برخی تصمیم می گیرند از قوانین پیروی کنند و برخی دیگر تا جای ممکن آنها را انکار می کنند. در اینجا دو عامل اصلی وجود دارد: اطاعت و انطباق. با عامل دوم، از مردم خواسته می شود تا به شواهد علمی پایبند باشند؛ شواهدی که نشان می دهد با محصور کردن خود، محدود کردن جابه جایی ها (سفرهای غیرضروری) و شستن دست ها به طور مرتب، می توان زندگی خود و اطرافیان را از خطر ابتلا تا جای ممکن مصون داشت. با وجود این، برخی از مردم در برابر رعایت پروتکل ها مقاومت می کنند و حتی از ابزار علنی عدم رعایت پروتکل ها ابایی ندارند.

میرزایی در ادامه می افزاید: از نظر اجتماعی، سه دسته افراد این پروتکل ها را رعایت نمی کنند: دسته اول، کسانی که برای امرار معاش، به طور روزانه نیاز به خروج از منزل دارند، نقش دولت در تأمین نیازهای اولیه این افراد قابل تأمل است. دوم، کسانی که برای تفریح یا سفرهای غیرضروری از منزل خارج می شوند و عمدتاً انتقال ویروس و تبعات آن را کم اهمیت، نادیده یا حتی دروغ می پندارند و دسته سوم، کسانی که با نگاه تقدیرگرایی، برای ماندن در منزل مقاومت می کنند. از دیدگاه فردی، جنبه های رفتاری خاصی می تواند این عدم تمکین به دستورالعمل ها را توضیح دهد. به عنوان مثال، شخصیت فردگرا و ردکننده اقتدار ممکن است در دوران کودکی به دست آمده و در طول زمان تقویت شده باشد. بنابراین پیوستن چنین

توصیه های مهم و پروتکل های بهداشتی در محل کار

شستشوی مرتب و کامل دست

استفاده از ماسک

استفاده از مواد ضد عفونی کننده قبل از ورود

ضد عفونی سطوح و وسایل کار

استفاده از سطل زباله در دار

استفاده نکردن مشترک از تلفن

گرم کردن غذا

عدم حضور در محل کار حتی با داشتن علایم خفیف

تهویه مناسب